

Конспект уроку з екології (11 клас) ЕКОЛОГІЧНЕ ПРОСВІТНИЦТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Цілі уроку: ознайомити учнів з екологічним просвітництвом як важливим компонентом неформальної екологічної освіти; розвивати вміння виокремлювати головне, істотне; виховувати активну життєву позицію. Обладнання й матеріали: таблиці або слайди презентації із зображенням негативного впливу людини на довкілля.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний етап

II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності учнів

1. Які негативні наслідки впливу людини на природу вашого регіону?
2. Які екологічні знання ви отримали в школі?
3. Чи вважаєте ви ефективною екоосвіту у своїй школі?
4. Що ви самі можете вже зараз зробити для зменшення негативного впливу людини на природу вашого регіону?

III. Вивчення нового матеріалу

Робота в групах

Учні об'єднуються в групи, кожна з яких обговорює проблемне питання. Після закінчення обговорення групи оголошують свої варіанти розв'язання проблеми, які обговорюються всім класом.

Проблемні питання для роботи груп

1. Які методи можна використовувати для екологічного просвітництва?
2. Чи треба займатися екологічним просвітництвом серед дорослої частини населення?
3. Чи можуть учні отримувати екологічні знання поза школою?
4. Як людина може найбільш ефективно дізнатися про екологічні проблеми свого регіону?

IV. Практична робота

Тема роботи. Традиції природокористування корінних етносів України

Мета роботи: розглянути традиції природокористування корінних етносів України.

Обладнання й матеріали: картка з таблицею для практичної роботи; карта України, робочий зошит.

Хід роботи

1. Використовуючи картку для практичної роботи, ознайомитися з традиційними способами природокористування корінних етносів України.
2. Визначити причини, які робили ці способи природокористування найбільш ефективними.
3. Зробити висновок, у якому вказати, які елементи традиційного природокористування застосовують у сучасній господарській діяльності вашого регіону.

Теоретичні відомості для виконання роботи

Чому сьогодні знову повертаються до традицій в усіх сферах людської діяльності? Тому що традиції — це не тільки пам'ять предків, усе краще, найбільш своєрідне, притаманне тій чи іншій нації в галузі культури, народної творчості, побуту, релігії, виробництва.

Традиції — це різноманітність культур, засобів існування. А різноманітність людства (різноманіття націй) — не менш важливі, ніж біорізноманіття взагалі для існування біосфери, це основа виживання, головний екологічний закон. Розвиток глобальної

екологічної кризи пов'язаний не тільки із загрозливими втратами біосферою все більшої кількості видів флори й фауни, а й з втратами різноманіття людських угруповань. Утрата національного різноманіття, культурної та регіональної своєрідності веде не тільки до культурних утрат, але, як показало життя, і до тяжких екологічних наслідків: руйнування корисних традицій пристосування до ландшафтів, розвитку згубних для всіх націй хижацьких методів природокористування. У результаті виникають усереднені побут, культура, мислення, втрачається гуманізм, розвивається технократизм. Космополітичні методи поведінки нівелюють усе, зменшуючи природну силу біосфери, де різноманіття залишається головним фактором виживання й самовідновлення.

Етногенез українців відбувався на території, яка споконвіку була зоною контакту різних етносів із різними традиціями поведінки щодо навколишнього ландшафту. Саме тому територія України була ареною постійних етнологічних колізій, що негативно впливали на стан природних ресурсів і довкілля. Як відомо, після приєднання українських земель до Великого князівства Литовського розпочалося інтенсивне використання природних багатств України, особливо лісів. Вони безжалісно вирубувалися, деревина вивозилася в Західну Європу. Наслідком такого господарювання стало винищення великих лісових масивів у верхів'ях Південного Бугу, басейнах Дністра, Росі, річок Волині. Вже в XVI ст. в цих районах майже не залишилося лісів, значно скоротилося й поголів'я звірів.

Хижацьке використання українських чорноземів польськими магнатами посилювалося після підписання Люблінської унії 1569 р. Виснажування ґрунтів супроводжувалося жорстокою експлуатацією місцевого населення. Усе це, а також відмінності в традиціях, культурі, релігії призвели до антагонізму й конфліктів між етносами. Така сама ситуація простежувалася й у контактах із кримськими татарами й турками, які протягом століть учиняли регулярні спустошливі набіги на українські землі.

Традиційними формами господарювання, природокористування з давніх-давен до середини XVIII ст. в Україні були землеробство, мисливство, рибальство, бджільництво, тваринництво, садівництво. Їх роль у житті українців з часом змінювалася, але головним завжди залишалось орне землеробство. Розвиток сільського господарства і промисловості був урівноваженим, органічним. З XVIII ст. з початком активного розвитку промисловості, відкриттям і розробкою родовищ заліза, вугілля, нафти в Україні все більшого значення набувають форми природокористування, пов'язані з екстенсивним використанням мінеральної сировини, енергоносіїв, промисловою забудовою територій. Це були форми господарювання, усе небезпечніші для довкілля.

V. Домашнє завдання

Опрацювати теоретичний матеріал за відповідною темою.